

Pedro Rebeca

“Mata Kwater”

De rechtspraak op Aruba

Pedro Rebeca “Mata Kwater”

De Rechtspraak op Aruba
Docentenhandleiding

Sissi Schwengle

Eerste Editie
Oranjestad Printing
Aruba, 1998

De Rechtspraak op Aruba

Leerlingenboek ISBN 99904-85-27-5
Docentenhandleiding ISBN 99904-85-26-7

Een speciaal woord van dank aan de volgende personen voor hun welwillende medewerking aan het tot stand komen van deze docentenhandleiding

Verna Croes	Curriculum Ontwikkeling
Helen Guda	Afdeling Begeleiding
Seraida Leonard	Reclassering en Kinderbescherming
Rosita Maduro	Curriculum Ontwikkeling

Copyright © 1998 Afdeling Curriculum Ontwikkeling van de Directie Onderwijs, Aruba 980813.15

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud	blz.
Voorwoord	4
Leerstofstructuur (schematisch overzicht)	5
Leerstofstructuur	
Doelgroepkenmerken en plaatsbepaling	6
Algemeen doel	6
Didactische opbouw	6
Lesdoelen	7
Didactische cyclus	7
Informatie en informatiemanagement	7
Benodigdheden	9
Vier hoofdstukken onder de loep	
Hoofdstuk 1 Chicho Kibra Scol	10
Hoofdstuk 2 Pedro Rebeca	10
Hoofdstuk 3 Edelachtbare, ik ben onschuldig	12
Hoofdstuk 4 De Rechterlijke Organisatie	13
Achtergrondinformatie	
De rechtspraak vroeger	14
De rechtspraak nu	16
Pedro Rebeca	18
Stichting Fundacion Respeta Mi	22
Stichting Reclassering en Kinderbescherming	24
Antwoordmodellen	
Hoofdstuk 1	27
Hoofdstuk 2	28
Hoofdstuk 3	30
Hoofdstuk 4	32
Bijlagen	
Groepswerk	34
Rollenspel	41
Excursie	44
Discussievormen	46
Geraadpleegde literatuur	48

Leerstofstructuur

De hoofdstukken			
Hoofdstuk 1 Chicho Kibra Scol	Hoofdstuk 2 Pedro Rebeca	Hoofdstuk 3 Edelachtbare, ik ben onschuldig	Hoofdstuk 4 De Rechterlijke Organisatie

De didactische werkvormen			
<ul style="list-style-type: none"> • Belevingsverhaal afgewisseld met instructietekst • Opdrachten Groepswerk 	<ul style="list-style-type: none"> • Instructietekst afgewisseld met (on)geschreven bronnen • Opdrachten Leeroverzicht 	<ul style="list-style-type: none"> • Instructietekst afgewisseld met bronnen • Opdrachten Discussie Rollenspel Leeroverzicht Groepswerk 	<ul style="list-style-type: none"> • Instructietekst afgewisseld met bronnen • Opdrachten Discussie Leeroverzicht

De gebruikte structuurbegrippen			
<ul style="list-style-type: none"> • Inleving en standplaatsgebondenheid • Beleid en besluitvoering 	<ul style="list-style-type: none"> • Bron en vraagstelling • Inleving en standplaatsgebondenheid • Continuïteit en discontinuïteit • Oorzaak en gevolg • Beleid en besluitvoering 	<ul style="list-style-type: none"> • Bron en vraagstelling • Inleving en standplaatsgebondenheid • Continuïteit en discontinuïteit • Oorzaak en gevolg • Beleid en besluitvoering 	<ul style="list-style-type: none"> • Bron en vraagstelling • Inleving en standplaatsgebondenheid • Continuïteit en discontinuïteit • Oorzaak en gevolg • Beleid en besluitvoering

Evaluatie en Suggesties			
<ul style="list-style-type: none"> • Opdrachten • Discussie <p><i>Suggestie:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Lezing Kinder- en Zeden Politie • Excursie naar Kinder- en Zeden Politie 	<ul style="list-style-type: none"> • Opdrachten • Discussie • Proefwerk hoofdstukken 1 + 2 <p><i>Suggestie:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Lezing Fundacion Respeta mi • Een bezoek aan kantoor Fundacion Respeta Mi 	<ul style="list-style-type: none"> • Opdrachten • Discussie • Proefwerk hoofdstuk 3 <p><i>Suggestie:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Een bezoek aan de rechtbank 	<ul style="list-style-type: none"> • Opdrachten • Proefwerk hoofdstuk 4 <p><i>Suggestie:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Lezing Stichting Reclassering en Kinderbescherming • Een bezoek aan de Stichting Reclassering en Kinderbescherming

De straffen van vroeger waren anders dan tegenwoordig. Vroeger werden er ook lijfstraffen uitgedeeld. Dat is iets wat nu officieel niet meer binnen ons rechtssysteem toegepast wordt. Tegenwoordig worden, waar mogelijk, maatregelen genomen om te voorkomen dat de “first offender” naar het Korrectie Instituut Aruba gaat. Hij krijgt een werkstraf toegewezen en kan normaal in de maatschappij blijven functioneren. Sommige overtreders horen eigenlijk in een psychiatrisch centrum thuis. Zo’n opvang hebben we momenteel niet. De plannen liggen echter wel op tafel om dit probleem op te lossen. Uiteindelijk komt hij die schuldig is bevonden in het KIA terecht. Tja, wie niet horen wil moet voelen. Men probeert de overtreders die al in KIA gezeten hebben, te begeleiden om hun terugkeer in de maatschappij makkelijker te maken. Dit gebeurt onder leiding van de Stichting Reclassering en Kinderbescherming.

Lesdoelen

De leerlingen:

- zien in dat er verschil bestaat tussen de rechtspraak binnen Kolonie Curaçao en ons huidige rechtssysteem.
- vergelijken de huidige wetsovertredingen en straffen met die van de 19de eeuw.
- duiden het verschil aan tussen burgerlijke zaken en strafzaken.
- geven de taken en de bevoegdheden aan van de rechterlijke macht.
- leggen uit hoe de rechterlijke macht functioneert.
- geven de mogelijkheden en rechtsbescherming voor de burgers aan.
- herkennen de kenmerken van een rechtsstaat:
 - gelijkheid van de burgers voor de wet,
 - onafhankelijke rechtspraak,
 - gebondenheid van de rechter en het Openbaar Ministerie aan de wet.
- herkennen in gegeven materiaal voorbeelden van strafrechtelijke rechtspraak.
- onderscheiden aan de hand van een strafzaak de verschillende betrokkenen: rechter, officier van justitie en verdachte.
- noemen voorbeelden van overtredingen en geven aan tot welke straffen deze kunnen leiden.
- noemen de mogelijkheden van de beklaagde om rechtsbijstand te verkrijgen: advocaat, Pro Deo advocaat

Didactische cyclus

De gebruikte didactische werkvormen per hoofdstuk staan vermeld in de leerstofstructuur op bladzijde 5. Natuurlijk kunt U zelf werkvormen erbij bedenken en toepassen.

Informatie en organisatiemanagement

Hoofdstuk 1.

Structuurbegrippen: Inleving en standplaatsgebondenheid
Beleid en besluitvoering

Didactische werkvormen: Opdrachten maken
Groepswerk

Suggestie: Excursie naar Kinder-en Zeden Politie
Lezing Kinder-en Zeden Politie

Een eerste kennismaking met het onderwerp: vandalisme op school. Vervolgens kennismaking met de bevoegdheden van de Kinder-en Zeden Politie. Trek hier 2 lessen voor uit. Mocht er een excursie naar het politiebureau gehouden worden, trek er dan 4 extra lessen voor uit.

Hoofdstuk 2.

Structuurbegrippen: Bron en vraagstelling
Inleving en standplaatsgebondenheid
Continuïteit en discontinuïteit
Oorzaak en gevolg
Beleid en besluitvoering

Een excursie naar het Gerecht in Eerste Aanleg is aan te bevelen. De leerlingen krijgen dan een idee van wat zich in de rechtszaal afspeelt. Een bezoek aan de Stichting Reclassering en Kinderbescherming zal zeer informatief voor de leerlingen zijn. Neem Uw klas eens mee. Voor theorie trekken we 4 lessen uit. Mocht U op excursie willen dan neemt dat uiteraard meer tijd in beslag.

Het is aan te raden om indien men op excursie gaat met de groep:

1. Aan het begin van de excursie concrete afspraken te maken met de leerlingen omtrent gedrag, het invullen van vragenlijsten, verwerking van de verkregen informatie etc.
2. Een suggestie is de klas in groepjes te verdelen. Als voorbeeld: Bezoek aan het Gerecht in Eerste Aanleg. Een groep bezoekt Het Parket van de Officier van Justitie, een andere groep bezoekt de Griffier en een volgende groep bezoekt de Rechtbank.
3. Eenmaal terug op school kunnen de leerlingen de verkregen informatie verwerken en een presentatie geven. Voor meerdere informatie over groepswerk zie bijlage 1.

Benodigdheden

Voor de excursies zijn er vragenlijsten nodig. Dat voorkomt dat de leerlingen een gevoel krijgen dat ze op “schoolreisje” gaan. Ze gaan dan ook beter opletten en gericht kijken.

Voor de presentatie bij hoofdstuk 4 zijn er flappen nodig.

In dit hoofdstuk worden overtredingen en gevallen van misdaad die op Aruba rond de eeuwwisseling hebben plaatsgevonden besproken.

Bij de gewone overtredingen komen de begrippen griffier en kantongerecht (bron 1) aan bod. Bij de gevallen van misdaad zullen de volgende begrippen besproken worden; Openbaar Ministerie (bron 5 + 6), veldwachters (politieagenten)(bron 5, 6 +8), huiszoeking (bron 8, 12), arresteren (bron 8, 10).

Dit hoofdstuk behandelt zowel minder ernstige als ernstige strafzaken. Om enige variatie in de stof te brengen is er gebruik gemaakt van een aantal bronnen.

(Kleine) strafzaken zoals het niet opgeven van een geboorte en (grote) strafzaken zoals kindermishandeling en een viervoudige moord komen in dit hoofdstuk aan bod.

Bron 1 bespreekt het rechtswezen op Aruba in 1902. Aan de hand van bron 1 kunnen de leerlingen zien wat voor soorten strafzaken er in 1902 behandeld werden. Ook kan na verdere bestudering van de bron men tot de conclusie komen dat bepaalde strafzaken meerdere malen voorkwamen. In bron 1 wordt een onderscheid gemaakt tussen burgerlijke zaken en strafzaken. Tijdens het behandelen van de bron kan men hierop ingaan. Verder zullen de leerlingen zelf merken dat bepaalde handelingen waar vroeger straf op stond, bijvoorbeeld het gebruik van vieze woorden op straat, nog steeds voor de wet strafbaar is. In de praktijk komt het er echter erop neer dat men dit oogluikend toelaat.

Bron 3 gaat over kindermishandeling. Met deze bron wordt het duidelijk dat kindermishandeling ten alle tijde voorkomt. Dat dit nog steeds gebeurt is duidelijk. Fundacion Respeta Mi pleit voor de bescherming van de minderjarigen.

Bron 5 tot en met 13. Deze bronnen gaan over een ernstig voorval op Aruba die op 14 januari 1903 heeft plaatsgevonden.

Thema: Moord, roof en brandstichting
Slachtoffers: Maria Bonifacia Kelly (66 jaar)
 Bibiana de Cuba (11 jaar)
 Lourens Tromp (9 jaar)
 Juan de Cuba (8 jaar)

Aangifte van het gebeuren door Silverio Semeleer

De gene die *aanklacht* doet tegen Pedro Rebeca: Francisco Tromp, zoon van de vermoorde Maria B. Kelly-Tromp.

De verdachte: Pedro Rebeca

Hij wordt verdacht van het plegen van een viervoudige moord, diefstal en brandstichting. De arrestatie werd verricht door de ambtenaar van het Openbaar Ministerie en de veldwachters (politieagenten). Wat duidelijk naar voren moet komen is dat er hier sprake is van 2 soorten bronnen t.w. de geschreven en ongeschreven bronnen. Waar de leerling op attent gemaakt moet worden is dat elke bron standplaatsgebonden is. De leerling moet kritisch omgaan met de verschillende bronnen.

Lesdoelen bij hoofdstuk 2.

De leerlingen:

- kennen het verschil tussen burgerlijke zaken en strafzaken.
- kennen het verschil tussen een overtreding en een misdrijf.
- kunnen de bronnen analyseren op de gegeven informatie.
- kunnen de bronnen analyseren op de juistheid van de informatie.
- zien in dat zij om een objectief beeld te krijgen, verschillende bronnen naast elkaar moeten leggen.
- zien in dat kindermishandeling en moord niet tijdgebonden zijn.
- kennen de taken en de bevoegdheden van de gezaghebber toentertijd.
- geven een korte opsomming van de taken en bevoegdheden van het Openbaar Ministerie en de veldwachters.

De Rechterlijke Organisatie

§ 4.1. bespreekt het Gerecht in Eerste Aanleg, het Gemeenschappelijk Hof van Justitie en de Hoge Raad. De titel van § 4.2. luidt: Wie niet horen wil, moet voelen. Degene die een wetsovertreding begaat moet gestraft worden. In het verleden waren de strafmaatregelen anders dan nu. Lijfstraffen zijn nu niet meer toegestaan. Dit alles vindt U terug in § 4.3. Ook worden in deze paragraaf de werkzaamheden van de Stichting Reclassering en Kinderbescherming besproken.

In dit hoofdstuk komen de volgende begrippen aan de orde:

- civiele rechter
- emancipatie
- Gerecht in Eerste Aanleg
- Gemeenschappelijk Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen en Aruba
- Hoge Raad
- licht delict
- reclassering
- strafrechter

Lesdoelen bij hoofdstuk 4.

De leerlingen:

- weten dat er verschillende rechtsprekende instanties zijn.
- kennen de taken en bevoegdheden van deze verschillende rechtsprekende instanties.
- weten dat er vroeger lijfstraffen toegepast werden.
- weten dat er vandaag de dag alternatieve straffen bestaan.
- kennen de werkzaamheden van de Stichting Reclassering en Kinderbescherming.

De tweede rechtsprekende instantie, het Hof van Justitie, was zoals eerder vermeld gevestigd op Curaçao. Het hof bestond uit de president, 4 leden waarvan minstens 2 in het bezit van een akte moesten zijn, 3 leden plaatsvervangers (in het geval de andere leden om de een of andere reden absent moesten zijn), de Procureur-Generaal en een griffier. Een vonnis kwam dan tot stand na onderling overleg. In het geval van burgerlijke zaken kwam men met 3 leden tot een uitspraak en in het geval van strafzaken met 4 leden.

Ten tijde van de zaak Pedro Rebeca was het hof onderbemand. Dat blijkt uit 2 documenten. Het eerste document is het objectendossier 33-8. Het is een verzoek voor uitzending van een rechtsgeleerde uit Nederland naar de kolonie. Dit verzoek geeft een schets van de situatie van het Hof van Justitie in 1903. Twee leden van het Hof gaan naar Nederland met verlof. Wat overblijft is de president (met akte) van het hof en een lid (zonder akte). Overgebleven waren ook 2 tijdelijke leden (zonder akte) en 2 plaatsvervangende leden (zonder akte).

Dit citaat illustreert de onkunde van het hof in 1903.

“Dat het lid Van den Berge (geen akte), sinds augustus de functie waarneemt van Rechter Commissaris, maar dat hij verklaart dat hij weleens waar moet nemen voor de president of de Procureur-Generaal in geval van ziekte of familieomstandigheden. Dat dit hoogste rechtscollege in de kolonie dikwijls over de meest gewichtige strafzaken en civiele vorderingen moet rechtspreken en dat dit een enorme opgave is voor niet-rechtsgeleerden die dikwijls het gewicht van de zaak beseffen, ze zich daardoor extra moeten inspannen om zich op de hoogte van de zaak te stellen. Dat toen de zaak tegen Pedro Rebeca voorkwam men niet tijdig heeft kunnen ingrijpen omdat de waarnemende Rechter Commissaris en het lid van het Hof die aan de beurt waren om naar Aruba te gaan daar bezwaar tegen hadden. Hun motieven waren de lange zeereis (3 dagen) en hun gezondheid. Dat weer zo’n geval zich kan voordoen en dat de er op dat moment niemand naar Aruba toe zou willen gaan.”

Het tweede document is de Amigoe d.d. 7 februari 1903.

Een citaat uit de Amigoe indertijd illustreert hun mening over het Hof.

“Niet zonder reden hoort men minder loffelijk spreken over ons Hof van Justitie. Er heerst grote ontevredenheid, vooral op Aruba. Reeds 4 weken is op dat eiland een afschuwelijke misdaad gepleegd en het scheen, alsof het gerechtshof van Curaçao er zich niet mee bemoeide. Aruba werd aan zichzelf overgelaten. De gezaghebber en de ambtenaar van het Openbaar Ministerie moesten maar weten wat ze te doen hadden. Ze hebben gedaan wat zij konden in de gegeven omstandigheden, maar zij vooral op de eerste plaats zullen ernaar verlangd hebben, dat er een Rechter van Instructie (Rechter Commissaris) uit Curaçao komen mocht. Het volk dat de gewoonte kende van het Hof om bij gewichtige gevallen een rechter te sturen tot onderzoek, wachtte tevergeefs.”

Het hoofd van het Openbaar Ministerie was de Procureur-Generaal. Hij was tevens hoofd van de politie. Tijdens het proces van Pedro Rebeca ontbrak een (gegradueerde) Procureur-Generaal. De strafrol van 1903 spreekt namelijk van waarnemend Procureur-Generaal.

Tijdens het bestuderen van de zaak Pedro Rebeca valt op dat er wel wat fouten gedaan zijn tijdens het gerechtelijk vooronderzoek. Ook kwam de onkunde van het Hof in verschillende documenten naar voren. Er ontbrak aan kader.

Uiteindelijk kwam een vonnis tot stand tegen Pedro Rebeca. Dit vonnis werd door 4 leden van het Hof getekend t.w. de waarnemend voorzitter P.M.F. de Haseth Evertsz, M.S. Lansberg en C.Gorsira (tijdelijke leden van het Hof van Justitie) en L. van der Veen Zeppenfeldt waarnemend griffier.

Ook in 1903 bestond er de mogelijkheid om “in cassatie” te gaan. Dit kon gedaan worden bij het “Opperste gerechtshof voor de gansche kolonie”.

Dit bestond uit:

1. De voorzitter
2. De gegraduateerde leden
3. De griffier

Ze werden allen door de koning voor het leven benoemd.

De strafbare feiten worden onderverdeeld in misdrijven en overtredingen. Onder misdrijf verstaan wij het plegen of het nalaten van een feit of handeling, die zo erg tegen het universeel rechtsgevoel indruist, dat er een ieder kan begrijpen dat dit gestraft moet worden. Voorbeelden hiervan zijn o.a. moord, doodslag, diefstal, mishandeling, vrijheidsberoving, het besturen van een auto onder invloed, het roekeloos rijden enz.

Onder overtredingen verstaan wij het plegen of nalaten van handelingen, welke door de wet in het algemeen belang en welzijn voor de gemeenschap verboden zijn. Een voorbeeld hiervan zijn de wetten die het openbaar verkeer regelen.

De overtredingen kunnen afhankelijk van de graad van ernst door de rechter gestraft worden door het opleggen van gevangenisstraf, hechtenis, geldboete of een alternatieve straf.

Straffen

Op Aruba kan een ieder, jong en oud gestraft worden voor het plegen van overtredingen en misdrijven. In ons Wetboek van Strafrecht zijn verschillende maximale straffen opgenomen. Bij het tot stand komen van het oordeel (vonnis) zal de rechter van dit Wetboek van Strafrecht gebruik maken.

De straffen kunnen in hoofd- en bijkomende straffen onderverdeeld worden.

Hoofdstraffen zijn o.a. geldboete, hechtenis of gevangenisstraf.

Bijkomende straffen zijn o.a. ontzetting uit bepaalde rechten, verbeurd verklaren van bepaalde voorwerpen, openbaar maken van de rechterlijke uitspraak en plaatsing in een instituut of inrichting voor behandeling.

De duur en hoogte van de straf die de rechter kan opleggen hangt af van de volgende factoren:

1. de soort overtreding;
2. de maximumstraf die het wetboek van strafrecht voorschrijft;
3. de strafkaart van de verdachte;
4. een rapport van de Stichting Reclassering en Kinderbescherming.

De rechter kan beslissen om een opgelegde straf niet te laten uitvoeren. Dit is het geval wanneer de veroordeelde gedurende een bepaalde proeftijd geen enkel strafbaar feit pleegt. Een andere voorwaarde kan zijn dat een veroordeelde onder toezicht van de Reclassering gesteld wordt of in een inrichting geplaatst wordt voor verpleging. De rechter kan ook bepalen dat de veroordeelde veroorzaakte schade moet vergoeden. Tevens kan hij een verbod opgelegd krijgen om bepaalde plaatsen of inrichtingen te bezoeken.

Wanneer een veroordeelde gedurende zijn proeftijd weer een strafbaar feit begaat of zich niet aan de door de rechter opgelegde voorwaarden houdt, kan hij aangehouden worden om zijn straf alsnog uit te zitten.

gekomen. Een dag later werd Pedro Rebeca gearresteerd. Hij werd in het Fort Zoutman opgesloten (toentertijd de gevangenis op Aruba). In Oranjestad was er een grote menigte die hem de woorden “moordenaar en beul” toeschreeuwden. Op de deur van de cel waarin hij opgesloten was stond Petra Maria Rebeca “Mata Kwater” geschreven. Sommige bronnen melden “Mata Kwatro”. Alle gevonden bewijzen waren tegen hem. Op zijn strohoed waren er bloedsporen te zien, hij had de dag na de moord iedereen zijn schulden terug betaald. Hij had zelfs nog goudgeld over. Het Openbaar Ministerie vond het hoesje van een scheermes, welk hij van een buurman geleend had, onder het lijk van de oude vrouw.

De rechterlijke procedure in die tijd

De gezaghebber trad in die tijd als kantonrechter op. Zijn taak was de minder belangrijke strafzaken te behandelen. Plotseling werd hij geconfronteerd met een viervoudige moord. Zoiets was hij niet gewend. Normaal zou het ook geen probleem zijn geweest. De procedure was namelijk dat in zo'n geval de kantonrechter en het Openbaar Ministerie de dader oppakte en dat vervolgens de Rechter Commissaris uit Curaçao naar Aruba kwam om de zaak verder af te handelen. Deze keer ging dit echter niet door. Het Hof van Justitie op Curaçao was onderbezet. Bepaalde medewerkers hadden het laten afweten en degenen die belast waren met de zaak zagen er tegen op om naar Aruba te gaan om de zaak uit te zoeken. Een reis naar Aruba duurde indertijd 3 dagen. Kortom de gezaghebber die in dit soort zaken geen ervaring had moest alleen de zaak oplossen. Wel kreeg hij vanuit Curaçao schriftelijk instructie hoe de zaak aan te pakken. Daar hij echter, zoals eerder vermeld, geen ervaring had met dit soort zaken beging hij door onwetendheid verschillende blunders.

1. De plaats van het gebeuren werd niet verzegeld. Pottekijkers konden naar hartelust de plek van onheil bezoeken.
2. Het verhoren van “mogelijke daders” verliep stroef. Na verhoor mochten ze weer terug naar huis. Daar moest men wachten voor een volgende oproep. Dat kon wel eens lang duren.

Het verhoor werd opgetekend en naar Curaçao gestuurd (3 dagen heen). Daar werd het bekeken, van commentaar en advies voorzien en teruggestuurd naar Aruba. (3 dagen terug). In het meest gunstige geval duurde het 1 week voordat het antwoord binnen was. Zo hadden mogelijke daders ruim de tijd om alle mogelijke sporen in hun nadeel uit te wissen.

Uiteindelijk werd Pedro Rebeca als enige schuldige op 7 Februari 1903 naar Curaçao verstuurd. Hij werd opgesloten in de gevangenis onder het Raadhuis te Curaçao.

Het proces

Pedro Rebeca kreeg de oproep om op dinsdag 18 Augustus 1903 om 9 uur 's ochtends ter terechtzitting bij het hof te verschijnen. De waarnemend Procureur-Generaal beschuldigde hem van moord, diefstal en brandstichting.

Tijdens de terechtzitting waren de volgende partijen aanwezig:

- Waarnemend Procureur-Generaal	hij gaf zijn voordracht
- Openbaar-Ministerie	las de lijst van getuigen voor
- Getuigen	legden verklaringen af
- Getuigen-deskundigen	legden verklaringen af
- Beschuldigde	gaf zijn bezwaren

Het blijkt niet uit de strafrol van 1903 of de getuigen daadwerkelijk bij de terechtzitting aanwezig waren. Gezien de economische toestand indertijd zou het best mogelijk kunnen zijn dat de waarnemend Procureur-Generaal de verslagen van de ambtenaar van het Openbaar Ministerie voorlas. Vandaar de zin: “Ook werd er geluisterd naar de verklaringen van de 16 getuigen etc.” in § 3.1. Toch hebben we in het rollenspel voor een vorm gekozen dat iets meer op de huidige rechtzittingen lijkt. Dat sluit veel beter aan bij de huidige belevingswereld van het kind.

- **Waarnemend Procureur-Generaal - requisitoir**

Noemde de feiten op t.w. moord, diefstal. Eiste de doodstraf.

- *Richard Philip Dania*
Militair apotheker. Hij heeft onderzoek gedaan of er sporen van bloed, eventueel mensenbloed, aanwezig waren op een scheermes en hoed. Conclusie: zoogdierenbloed aanwezig, hij kon echter niet met zekerheid vertellen of het geen mensenbloed was.
- *De ambtenaar van het Openbaar Ministerie*
Deze begaf zich op 14 Januari naar de woning van Maria Bonifacia Kelly, weduwe van Bernard Tromp. Hij vond 3 lijken op de vloer in de ramade naast de huisdeur. Een lijk lag binnen onder de rustzetel. Er was bloed op een paal in de ramade, het zeildoek van de rustzetel, de mat en de wanden. De lijken waren reeds stijf en koud. Tijdens het onderzoek vond hij het deksel van een scheermesétui. De koffer in de kamer was opengebroken.

Het Hof overwoog

1. de feiten:
 - het deskundig oordeel van de geneesheer Oduber en van de apotheker Dania.
 - de verklaring van de ambtenaar van het Openbaar Ministerie.
2. de ter terechtzitting aanwezige voorwerpen:
 - een ijzeren werktuig met een houten hecht ;
 - een koffer;
 - een deksel van een scheermesétui;
 - een strohoed met bloedvlekken;
 - een scheermes;
 - een gordel;
 - een bedrag van f 27,36;
 - een bedrag van 27¹/₂ cent.
3. de verdediging van de beschuldigde:
dat hij, beschuldigde, aan Luydens een pak zou hebben geleend. Dat Luydens postuur echter niet in het pak zou passen. Daarom was het voor het hof onaannemelijk dat Luydens dat gedaan kon hebben. Verder zou Luydens zich niet meer hebben kunnen bewegen als hij inderdaad zich in het pak gewrongen had.

Naar aanleiding van bovengenoemde feiten en aanwezig bewijsmateriaal werd hij op basis van de artikelen van het Wetboek van strafrecht schuldig verklaard.

Vonnis: doodstraf, deze zou plaatsvinden op het plein voor het Raadhuis op Curaçao.

Aanwezig in de raadkamer op Curaçao

- Mr. Ph. F. de Haseth Evertsz, waarnemend Voorzitter.
- J.J. van den Berge, lid
- M. S. Lansberg en C. Gorsira, tijdelijke leden van het Hof van Justitie
- L. van der Veen Zeppenfeldt waarnemend Griffier

Dit vonnis werd op 25 Augustus 1903 met open deuren uitgesproken.

Uit: Archief Hof van Justitie: inv. nr. 28.

25 Augustus 1903 - Pedro Rebeca werd veroordeeld door het Hof van Justitie wegens moord en diefstal. Het vonnis was de doodstraf. De executie zou plaats vinden op het plein voor het Raadhuis in Curaçao. Dit document was getekend door de waarnemend Procureur-Generaal.

11 September 1903 - Pedro Rebeca diende een verzoek in bij de gouverneur ter verandering van doodstraf. Het antwoord was positief. Zijn straf veranderde in 20 jaar dwangarbeid, met boeien aan zijn voeten. Dit document werd toen ondertekend door de Gouverneur van de Kolonie Curaçao.

Het bestuur van “Respeta Mi” bestaat nu uit maximaal 9 leden en daarnaast zijn er nog enkele vaste vrijwilligers die de stichting bijstaan in haar werkzaamheden, evenals een part-timer voor de administratie en organisatorische zaken. De stichting heeft een dagelijks bestuur bestaande uit een voorzitter, vice-voorzitter/secretaris en penningmeester.

De werkzaamheden van de stichting zijn verdeeld over 4 commissies:

- Cie. Communicatie (P.R.)
- Cie. Voorlichting (Informatie centrum, lezingen, workshops e.d.)
- Cie. Juridische Zaken
- Cie. Hulpverlening

Stichting “Respeta Mi” draait voornamelijk op de inzet van vrijwilligers en is voor haar financiën helemaal afhankelijk van sponsors, donaties en subsidies.

Het hoofdkantoor van Fundacion “Respeta Mi” is gevestigd aan het J.E. Irausquinplein 5. Indien U meerdere informatie wenst over Fundacion “Respeta Mi” kunt u de stichting telefonisch bereiken via Tel. 824433.

Helen Guda
Afdeling Begeleiding
Directie Onderwijs

Sinds 1 maart 1996 is een maatschappelijk werkster bij de stichting belast met de afdeling dienstverlening. Deze afdeling viel eerder onder het Parket van de Officier van Justitie. Eind 1995 werd de Reclassering belast met de dienstverlening.

Wat houdt de dienstverlening in?

De dienstverlening is een alternatieve straf. Met de dienstverlening wordt onder meer de terugdringing van de korte onvoorwaardelijke gevangenisstraf beoogd. In verband daarmee dient de te vervangen gevangenisstraf een duur te hebben die in het beleid van het gevangenis wezen wordt aangemerkt als een korte straf, te weten tot maximaal 6 maanden.

Dienstverlening is een vrijheidsbeperkende maatregel die je helemaal op moet volgen. Het is het verrichten van onbetaalde arbeid bij een charitatieve instelling. De lengte van de straf wordt door de rechter bepaald. Het kan minimaal 30 uren zijn en maximaal 240 uren. Deze strafmiddel is nog in de experimentele fase.

Men moet de aantal opgelegde dienstverleningsuren geheel voltooien. Als de dienstverlening niet lukt dan worden de resterende uren omgezet in een gevangenisstraf. Men moet de resterende straf uitzitten.

Er zijn wat de alternatieve straffen betreft 2 manieren van aanpak.

1. Officiersmodel
2. Rechtersmodel

Ad.1. Officiersmodel

De officier vordert een schorsing van detentie met de bijzondere voorwaarde het verrichten van dienstverlening. De verdachte voert in dit geval zijn dienstverlening uit zonder dat zijn zaak eerst naar een rechtszaak gaat. Hij hoeft dan niet lang in de gevangenis te zitten.

Ad.2. Rechtersmodel

Op de terechtzitting wordt de dienstverlening door de rechter opgelegd in zijn vonnis.

Het belangrijk verschil tussen deze 2 modellen is dat bij de officiersmodel de procedure voor het in aanmerking komen voor een dienstverlening sneller verloopt.

Wie komen in aanmerking voor een alternatieve straf/dienstverlening?

- First Offenders. Mensen die voor de eerste keer in aanraking komen met de Justitie.
- Het moet een licht delict zijn. De opgelegde straf hiervoor mag niet langer zijn dan een onvoorwaardelijke straf van 6 maanden. Voorbeelden hiervan zijn o.a. joy-riding, vandalisme en diefstal.
- De verdachte moet het gepleegde feit bekennen.
- Geen drugs en/of alcohol verslaafden.

Deze alternatieve straf heeft verschillende voordelen.

- De cliënt wordt niet uit zijn sociale omgeving gehaald. Hij kan bijvoorbeeld verder naar school en/of werken.
- Acceptatie in de samenleving na in de gevangenis gezeten te hebben is wat moeilijk. Door een dienstverlening wordt dit voorkomen. Hij krijgt geen etiket opgeplakt.

Het jeugdlerprogramma

In 1996 kwam er vanuit het Openbaar Ministerie het verzoek om een plan op te stellen voor de jeugdigen die in aanraking kwamen met de Justitie. Op basis hiervan werd er een programma opgesteld en deze ging in oktober 1996 van start voor 4 weken. In februari 1997 werd het programma uitgebreid tot 8 weken. Het is bedoeld voor jongeren tussen de 15 en 18 jaar.

ANTWOORDMODEL HOOFDSTUK 1

- 1a** Ja, nee hangt af van elke leerling. De leerling mag hier zijn/haar eigen mening geven.
- b** Eigen inbreng. Het is hier een kwestie van eer en geweten.
- 2** Rechtvaardig omdat hij niet het recht had het recht in eigen handen te nemen.
- 3** Tot 1.30 uur is de school toegankelijk voor alle kinderen. Na afloop van de lessen is het echter verboden terrein.
- 4**
- De klas is een puinhoop. De eerst volgende dag kan het lokaal in eerste instantie niet gebruikt worden. Vele boeken, schriften e.d. kunnen hoogstwaarschijnlijk niet meer gebruikt worden.
 - De schoolleiding moet contact opnemen met de politie. De hele ochtend raakt men kwijt aan informatie te verstrekken aan de desbetreffende autoriteiten. De schoolleiding moet vernielde tafels en stoelen laten repareren.
 - De leerlingen zijn hun schriften kwijt. Moeten in een ander klaslokaal.
 - De gemeenschap moet meer belasting betalen. Met dit geld subsidieert de overheid de scholen. Dit geld kan gebruikt worden om de reparaties te verrichten. Dit moet in geval de ouders van de overtreders niet op kunnen draaien voor de verrichte schade.
- 5** Eigen mening. Het kan variëren tussen het kind een pak rammel te geven tot met het kind te praten en hem tot inkeer proberen te brengen.
- 6a** Je moet elke dag op tijd op school zijn.
Je mag als je een vrij lesuur hebt, de les niet storen.
Je moet je dus netjes gedragen.
Je mag niet spijbelen etc.
- b** Je krijgt strafwerk. Bijv. schoolreglementen overschrijven.
Je wordt dan geschorst.
Een briefje meenemen van de ouders.
(Maatregelen zijn per school verschillend.)
- 7** De KZP gaat naar de school toe.
Ze verhoren de getuige.
Ze brengen Roberto naar de politiewacht.
Ze arresteren de verdachten.
Ze verhoren Chicho.
Ze dragen de verdachten over aan hun ouders.

8 Schema:

Wie begaat een strafbaar feit?	Welk strafbaar feit hebben ze begaan?	Welke straf stond daar tegenover?
1. Chicho	Spieken De leerkracht slaan. Inbreken in de school en vernielingen aanbrengen	Hij mag geen examen meer doen. Hij wordt van school gestuurd. Hij wordt in een politiecel opgesloten
2. Roberto	Inbreken in de school en vernielingen aanbrengen	Hij wordt in een politiecel opgesloten
3. Jopie	Hij bewaart het tasje met geld voor Chicho.	Hij is medeplichtig, hij wordt gearresteerd en in een politiecel opgesloten.

- 13a** De tijdfactor en de aangifte.
Bron 8 beweert dat de volgende dag meteen aangifte gedaan wordt tegen de vermoedelijke moordenaar Pedro Rebeca.
Bron 9 beweert dat het dagen, zelfs weken geduurd heeft voordat men enig idee kreeg wie de dader was. In bron 8 geeft een kind (de zoon) van de overleden weduwe de persoon aan. In bron 9 geeft de Heer Lindoro C. Kwartz, eigenaar van een winkeltje in Oranjestad, de mogelijke dader aan.
- b** De bedoeling van de schrijver was anders.
De tijd welke verstreken is zorgt ervoor dat veel informatie verloren gaat. De informatie die overblijft is onvolledig of onjuist.
- 14** Bron 8, 10 en 12 vermelden bloedvlekken op kleren, hoed en scheermes.
- 15** Hij maakte gebruik van goudgeld. In bron 9 betaalt hij bij het winkeltje van de heer Lindoro C. Kwartz met goudgeld.
Bron 12 vermeldt dat hij de volgende dag al zijn schulden gaat betalen met goudgeld.
- 16** De “tapadera” van de scheermesdoos wordt onder het lijk van de vermoorde vrouw gevonden.
- 17a** Overeenkomst: Het gaat over de viervoudige moord.
- b** Verschillen:
- Het jaartal klopt niet 1909 i.p.v. 1903
 - 2 mensen bij de moord betrokken, m.n. Pedro en Girigorio Luis.
 - De dochter krijgt een hartaanval en gaat dood.
 - Een handafdruk welke een vinger mist is het bewijs.
 - Pedro Rebeca mist een middelvinger.
- c** Verschillende informatie is mogelijk doordat deze verhalen zijn die van generatie tot generatie over zijn gedragen.
In de loop der tijd gaat de werkelijke toedracht van het gebeuren verloren in de orale geschiedenis. Men draagt een persoonlijk tintje bij aan het gebeuren.

- 11** De jongen in het verhaal heeft cd's gestolen.
Hij heeft later de gestolen cd's verkocht.
- 12a** Artikel 366 lid 1.
Hij die opzettelijk een wederrechtelijk enig goed dat geheel of ten dele aan een ander toebehoort vernielt, beschadigt, onbruikbaar maakt of wegmaakt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste 2 jaren of een geldboete van ten hoogste 300,- florin.
- b** De straf die daarop staat is 2 jaren gevangenisstraf of een geldboete van ten hoogste 300,- florin.
- 13a** De leerlingen die CD's van de jongen kopen. Ze zijn voor de wet medeplichtig. Ze maken zich schuldig aan heling.
- b** De straf die daarop staat is 3 jaar gevangenisstraf en ten hoogste 6000,- gulden boete.
- 14**
- Pedro Rebeca had geen advocaat. In onze tijd hebben alle wetsovertreders een advocaat. Zij die zich geen advocaat kunnen permitteren komen voor een Pro-Deo advocaat in aanmerking.
 - Vroeger was de rechtspraak in handen van de gezaghebber die behalve met zijn eigen taak ook nog de rechtspraak belast was. Nu bestaan er aparte onafhankelijke rechters die zich alleen met burgerlijke en strafzaken bemoeien.
 - Vroeger bestond het Hof voornamelijk uit ongegradueerd personeel. Nu is de rechtspraak in handen van gekwalificeerd personeel.

Invuloefening

Pedro Rebeca		Cumpra Cos Horta	
Grote strafzaak		Kleinere strafzaak	
Overtreding:	viervoudige moord diefstal brand	Overtreding:	diefstal verkoop van gestolen goederen
Rechtszitting op:	Curaçao	Rechtszitting op:	Aruba
Schuldeiser:	Procureur-Generaal	Schuldeiser:	Officier van Justitie

- 14a** Het gaat hier om berovingen, overvallen en inbraken.
- b** De Amerikaanse toerist doet hoogstwaarschijnlijk hier de aangifte.
 - c** De Amerikaanse toerist doet de aangifte. Hij was getuige (slachtoffer) en legt een verklaring van het gebeuren af. De Kinder- en Zeden Politie gaat achter de daders aan. Er worden aanhoudingen verricht. De verdachten worden verhoord.
- 15** Berovingen, overvallen op toeristen kunnen een slechte indruk achterlaten bij de toerist. Eenmaal thuis zal hij/zij slechte propaganda voor ons eiland maken. Hij/zij zal nooit meer naar ons eiland terugkeren. Het gevolg hiervan is dat de mensen die van plan waren ons eiland te bezoeken een ander bestemmingsoord uitkiezen.
- 16** Eigen inbreng.
- 17** Eigen inbreng.
- 18** Eigen inbreng.
- 19** *Repressief:* Dit programma probeert de jonge overtreeders op hun fouten te wijzen. Het probeert deze jongeren te doen inzien wat de consequenties van hun daden zijn.
Preventief: Het probeert via onderwijs de jongeren de nare consequenties van drugs, diefstal en overdadig alcoholgebruik te laten inzien. Het motto is voorkomen is beter dan genezen.

leerkracht en van het doel dat men wil bereiken. Vanuit pedagogisch oogpunt is een groeps grootte van 4 tot 6 leerlingen het meest wenselijk. Over het algemeen lopen we het risico dat naarmate de groep groter wordt de leerlingen het gevaar lopen minder actief bij het groepsgebeuren (overleg plegen, informatie verzamelen, taken uitvoeren e.d.) betrokken te worden. Groepen mogen echter ook niet te klein zijn in relatie tot de taak die uitgevoerd moet worden, omdat er dan gemakkelijk stagnatie kan optreden.

Afhankelijk van de taak en de functie van de groepen is de volgende indeling naar soorten groepswork mogelijk:

Een indeling naar gelang het doel

Hierbij wordt over het algemeen de drie deling gehanteerd naar:

- cognitief gericht groepswork (bijv. het oplossen van een wiskunde-probleem);
- affectief gericht groepswork (waarbij het gaat om de sociale vorming van de leerlingen);
- motorisch gericht groepswork (waarbij het gaat om de motorische ontwikkeling van de leerlingen. Daarbij kan men denken aan bepaalde sporten, bewegingsspelletjes of rollenspelletjes).

Veelal zullen binnen deze indeling de discussiegroepen geplaatst kunnen worden.

Deze kunnen gericht zijn op:

- het verkrijgen van informatie over een bepaald onderwerp;
- het ordenen van gegeven informatiemateriaal, en/of
- de oplossing van een bepaalde probleem- of vraagstelling.

De indeling naar gelang de taakverdeling

Globaal gesproken kunnen we hierbinnen drie werkwijzen onderscheiden:

1. De parallele werkwijze

Hierbij werken de verschillende groepjes aan dezelfde opdracht.

Er is voor elk groepje een gemeenschappelijk startpunt en de groepen bereiken allemaal hetzelfde doel (N.B. het resultaat hoeft niet altijd gelijk te zijn!)

De parallele werkwijze is erg geschikt voor leerlingen die weinig ervaring met groepswork hebben. Bepaalde tekorten in rapportage, kunnen door andere groepjes worden aangevuld. Alles dient wel goed voorgestructureerd en georganiseerd te zijn, zodat de groepen snel aan het werk kunnen. Na de inleidende fase, waarin de leerlingen worden gemotiveerd om in groepen te gaan werken en waarin de gemeenschappelijke taak of probleemstelling wordt vastgesteld, probeert elke groep tot een zekere taakverdeling te komen, o.a. om te voorkomen dat de beste leerlingen het meeste werk doen. Dit systeem kan toegepast worden bij de opdrachten van hoofdstuk 1, met name **Chicho Kibra Scol**.

Elke groep stelt een rapporteur aan, of elke leerling maakt zijn eigen verslag c.q. aantekeningen. Na een bepaalde tijd volgt een rapportage door alle groepen, middels flappen, het bord, transparanten, stencils, enz. Dit gebeurt echter alleen als het onderwerp zich daartoe leent. Na afloop daarvan volgt een evaluatie. Deze evaluatie kan zowel produkt- als proces-gericht zijn, waarbij in principe alles ter discussie kan staan: bijv. de begeleiding van de leerkracht, het functioneren van de groepsleden, de geschiktheid van groepswork gezien het doel, de samenstelling van de groepen en de betrokkenheid van de leerlingen.

2. De complementaire werkwijze

Bij deze werkwijze, die ook wel arbeidsverdelend groepswork wordt genoemd, is er sprake van een onderwerp dat in meerdere sub-thema's wordt onderverdeeld. De verschillende groepjes krijgen deeltaken die elkaar aanvullen. Samen bestrijken ze een heel onderwerp.

- **Evaluatie**

Meestal heeft deze globaal al plaatsgevonden bij de bespreking van de 'eindproducten' van de verschillende groepjes. Het is mogelijk in deze fase wat meer de proceskant van het gehele gebeuren te belichten (zie verder onder de parallelle werkwijze).

3. De parallel-complementaire werkwijze

Deze tussenvorm wordt ook wel groepswerk met doorgeven genoemd.

De werkwijze is als volgt:

- De klas wordt verdeeld in groepjes van 4 à 5 leerlingen;
- Elk groepje begint met een verschillende taak/ vraag en besteedt daar een bepaalde tijd aan;
- De resultaten van elk groepje worden schriftelijk bijgehouden, want na bepaalde tijd (bijv. 15 minuten) worden deze doorgegeven aan een volgend groepje;
- Dit groepje bestudeert de vraag / opdracht en gaat verder, daar waar het vorige groepje gebleven is. Was de opdracht door het vorige groepje reeds helemaal uitgevoerd, dan beperkt men zich tot het bekijken en eventueel waarderen van de resultaten. Eventueel worden aanvullingen gegeven. Deze (tweede) ronde duurt korter dan de eerste (bijv. 20 min.);
- Daarna volgt nog een ronde (en daarna desnoods nog een) die weer korter duurt (bijv. 5 min.), waarna het eerste groepje haar oorspronkelijke opdracht/ vraag terug krijgt. Men bekijkt wat de andere groepjes met de resultaten hebben gedaan en verwerkt het geheel tot een eindantwoord dat op een flap of een transparant komt;
- Daarna volgt een plenaire bespreking.

Binnen de drie genoemde werkwijzen is het mogelijk dat de leerlingen individueel werken (individueel parallel-complementair), dat ze met tweetallen werken (sociaal parallel-complementair).

Een aantal suggesties om een begin te maken aan groepswerk

Menig leerkracht zal zich de vraag stellen of dit geen utopie is. Er moet zoveel veranderen aan het leerlingen- en leerkrachtgedrag, dat succes slechts voor enkele begenadigden lijkt weggelegd. Toch is groepswerk geen opgave die de capaciteiten van de gemiddelde leerkracht te boven gaat, vooral niet wanneer een zekere fasering in acht wordt genomen.

Het klinkt misschien vreemd maar het meeste groepswerk loopt spaak door een gebrek aan orde en structuur. De oorzaak daarvan is meestal dat de leerkracht (uit onervarenheid) de zaak niet goed heeft voorbereid. Ook kan het zijn dat leerlingen de geboden vrijheid (nog) niet aan kunnen. Daarom is een goede fasering en structurering noodzakelijk. Daarnaast is het raadzaam een aantal 'voorbereidende' werkvormen te gebruiken om uiteindelijk tot groepswerk te komen. Een aantal van deze werkvormen willen we hier noemen.

Partnerwerk

Een vraag die menig leerkracht zich stelt is: hoe breng je een klas die misschien al jaren frontaal onderwijs heeft gehad tot vormen van sociaal leren, tot samenwerkings- bereidheid en -bekwaamheid?

Van de kant van de leerkracht zal naar ons idee aan minstens twee voorwaarden voldaan moeten worden:

1. Ten eerste dat hij bereid en capabel moet zijn, al naargelang de (onderwijskundige) situatie, geleidelijk meer op de achtergrond te treden om steeds meer vrijheid voor verantwoorde leerlingenactiviteiten toe te staan.
2. Deze bereidheid moet gevolgd worden door het kennismaken met en het voorbereiden en aanleren van bepaalde vaardigheden bij de leerlingen. Deze vaardigheden maken het de leerlingen mogelijk de geboden vrijheid om te leren in toenemende mate beter te benutten. Wat deze voorwaarden betreft is partnerwerk een goede werkvorm, omdat het in samenwerking tussen (voorlopig) twee leerlingen betreft, welke langzaam opgebouwd wordt, zonder dat lange en uitvoerige aanwijzingen noodzakelijk zijn.

Het werken met viertallen

Twee tafels worden aaneengeschoven en vier leerlingen gaan bijv. samen huiswerk maken. Hiervoor is meer discipline vereist wat betreft het geluidsniveau.

In dezelfde groepjes kunnen korte groepsopdrachten (binnen één lesuur) uitgevoerd worden. Hier kan al van echt groepswerk sprake zijn.

1. Het afnemen van een interview

Uitgangspunt voor het interview is een gebeurtenis, die de belangstelling van de leerlingen heeft.

Voorbeelden hiervoor:

- de lancering van een bemand ruimtevaartuig;
- een film op tv;
- een feest op school e.d.

De interviews (die bijv. opgenomen kunnen worden) vormen de aanzet tot verdere groepsactiviteiten, bijv.:

- het in groepen laten zoeken naar synoniemen; het laten veranderen van zinnen; zinnen langer laten maken; het opnieuw formuleren van zinnen;
- een groepsopstel maken van het besprokene;
- expressie-activiteiten in groepsverband.

2. Gezamenlijk notitie nemen

De klas wordt verdeeld in groepen van 4 leerlingen.

De leerkracht vertelt of leest voor, gedurende een tiental minuten, over één of ander onderwerp.

Intussen maken de leerlingen aantekeningen. Na afloop krijgen de groepjes de opdracht om de genoteerde punten in een verslag uit te werken. Een vertegenwoordiger van de groepjes leest het verslag aan de klas voor. De klas krijgt daarna de gelegenheid commentaar te geven (zijn alle belangrijke punten genoemd? is er niets vergeten? zijn de feiten goed weergegeven?) Deze werkwijze is voor bijna alle vakken te gebruiken.

3. Volwaardig groepswerk

Bij de beschrijvingen van het werken met twee- en viertallen zijn de factoren groeps grootte, tijdsduur, wijzen van groeperen e.d. door de leerkracht (nog) volledig in de hand gehouden. Het is aan te raden zo lang onder dergelijke voorwaarden door te gaan, dat het werken in groepjes in deze voorbereidende vormen geen problemen meer geeft. Daarna kan men overgaan op varianten waarbij meer vrijheid verleend wordt.

Groepswerk (in trefwoorden)

Groepswerk is niet in alle situaties een geschikte werkvorm.

Wanneer wel?

- als het onderwerp voldoende ruim is om van verschillende kanten te benaderen,
- onderzoeken, experimenteren, waarnemen,
- informatie verzamelen, interpreteren en verwerken,
- vormgeving aan verworvenheden van de groep (b.v. een maquette bouwen, collage maken, krant samenstellen),
- inoefenen van een bepaalde vaardigheid,
- de activiteit moet niet te moeilijk zijn,
- ze moeten elkaar kunnen aanvullen,
- er moet een 'produkt' uit kunnen komen, waar iets mee gedaan kan worden.

Wanneer niet?

- als een activiteit zeer duidelijk individueel van aard is,
- als er sprake is van gerichte instructie,
- als er geen duidelijke opdracht is.

ROLLENSPEL

Een rollenspel is een vorm van spontaan handelen, onder opzettelijk bedachte omstandigheden. De leerlingen spelen een bepaalde rol en trachten zich in te leven in de persoon die ze spelen. Ze maken daarbij gebruik van eigen gedachten, motieven en gevoelens. Meestal gaat het bij een rollenspel om de nabootsing van een situatie, waarin personen met elkaar in conflict zijn. Als voorbeeld dient het rollenspel op uit het leerboek.

Welke kunnen de redenen zijn om een rollenspel te spelen?

- Het is een goede methode om inzicht in groepsverschijnselen te krijgen, om op grond daarvan te komen tot een meer open gedrag en betere samenwerking tussen de leerlingen;
- Het is een goede methode om bepaalde (sociale) vaardigheden te oefenen (droogzwemmen);
- Door middel van een rollenspel kunnen leerlingen zich bewust worden van de motieven die een rol spelen bij hun eigen doen en laten;
- Door middel van een rollenspel krijgen leerlingen inzicht in bepaalde (menselijke) problemen. Ze leren creatief naar oplossingen te zoeken en deze middels een spel te toetsen;
- Rollenspelen kunnen een hulp zijn voor het krijgen van begrip voor standpunten van anderen (het relativeren van de eigen mening en tolerantie opbrengen voor die van anderen).

Het proces verloopt als volgt:

1. *In de eerste plaats dient het leerdoel te worden bepaald.* Daarbij kan men denken aan: maatschappelijke vorming, het oefenen van bepaalde gedragswijzen of vaardigheden, het zoeken naar oplossingen voor bepaalde problemen of een warming-up voor een discussie.
2. *Vervolgens wordt de spelsituatie ontworpen:*
 - beschrijven van de spelsituatie;
 - het maken van rollen voor de spelers, waarbij het meestal gaat om een korte beschrijving van personen en hun achtergrond als: leeftijd, mens- en maatschappijvisie, beroep, hobby's, opvatting over het aan de orde zijnde probleem;
 - het formuleren van opdrachten voor de toeschouwers;
 - de voorbereiding van het spel.

Van belang zijn in dit verband de volgende punten:

- is de situatie speelbaar, d.w.z. is de situatie voldoende concreet?
- is het probleem voor de spelers begrijpelijk en invoelbaar?
- is het nodig om de rollen helemaal uit te schrijven of juist niet?
- is het nodig om een bepaalde speelruimte vrij te maken en voor bepaalde attributen te zorgen?
- wat is de beste opstelling van de toeschouwers?
- zijn de rollen voldoende op elkaar afgestemd ?

Nagegaan dient te worden of ze geen tegenstrijdige gegevens bevatten.

In de meeste gevallen zullen de punten 1 + 2 van het proces door de leerkracht worden gedaan, alhoewel dit echter niet perse nodig is.

Het vaststellen van de leerresultaten mag voor de leerlingen niet bedreigend zijn.

Het moet voor hen duidelijk zijn dat bij de nabespreking niet over hen persoonlijk wordt gesproken, maar over de rol die is gespeeld.

Een rollenspel zal na bespreking vaak om herhaling vragen. De elementen die in de analyse naar voren zijn gekomen, kunnen in het nieuwe spel worden verwerkt. Door het spel meermalen te spelen, al dan niet met rolwisselingen, kan het leereffect groter worden.

7. *Evaluatie.* Daarbij gaat het erom na te gaan of het leerdoel is bereikt en om gezamenlijk de opgedane ervaringen te bespreken. Enkele evaluatievragen zijn:

- had men het gevoel dat het rollenspel een functie had?
- was de instructie duidelijk en was de warming-up voldoende?
- hebben de nabesprekingen geleid tot een verheldering van de gespeelde situatie?
- welke zijn de gezamenlijke leerervaringen?

Indien mogelijk kan het spel op video of een geluidsband worden opgenomen, zodat deze bij de evaluatie kan worden gebruikt.

Voorwaarden voor gebruik

- *Groepsgrootte*

Deze kan niet te groot zijn, ca. 15-20 leerlingen. Als groepen groter zijn, is het moeilijk iedereen bij het spel te betrekken. Een rollenspel kan gespeeld worden met groepjes variërend van 2 à 3 tot 8 à 10 leerlingen.

- *Tijdsduur*

In principe is een lesuur voldoende voor zowel de introductie, de instructie, de voorbereiding, het spelen en de nabespreking.

Over het algemeen is het zo dat hoe groter de groep is die het rollenspel speelt, hoe langer een spel (uitvoering) duurt.

- *Leerkrachtijd*

Als gebruik gemaakt wordt van een bestaand rollenspel is de voorbereidingstijd van de leerkracht erg kort. Wanneer een rollenspel ontworpen moet worden kan de voorbereidingstijd tot enkele uren oplopen.

- *De leerlingactiviteit* (zowel van de spelers als van de toeschouwers) is over het algemeen groot.

- *Hulpmiddelen*

Video-, opneem- en afspeelapparatuur, cassette- of bandrecorder, speelattributen, naambordjes.

Sterke kanten

- Zie onder 'redenen om een rollenspel te spelen' (inleiding).
- Er vindt een integratie plaats van cognitief en affectief gedrag, doordat naast een juiste begripsvorming van de situatie een inleving meespeelt.

Zwakke kanten

- Een open en stimulerend klasseklimaat is gewenst, met name bij leerlingen die weinig bekend zijn met deze werkvorm.

Uit: Het didactische werkvormen boek
Variatie en differentiatie in de praktijk
 Piet Hoogeveen / Jos Winkels

- **Tijdsduur**

Een excursie kan sterk in tijd variëren. Dat hangt van het onderwerp en het doel af. De duur is ong. 2 à 3 uur. Binnen het lesrooster gebeuren kan dit het beste toegepast worden binnen een blokkuur.

- **Leerkrachtijd**

De voorbereidingstijd is moeilijk in te schatten. Dat hangt af van bepaalde ervaringen (wordt een excursie voor de eerste keer gemaakt), van de medewerking van de desbetreffende instanties, van bestaande contacten, van de inzet van de leerlingen en de functie van de leerkracht.

- **Hulpmiddelen**

Folders, films, dia's, informatie over het te bezoeken bedrijf / instelling, fotocamera, filmcamera, cassette recorder om interviews op te nemen en observatielijsten.

Als nabespreking en verwerking middels andere werkvormen plaatsvindt, raadplege men deze werkvormen.

- **Uitvoering**

Enkele andere aandachtspunten zijn:

- Is men op de plaats van bestemming gekomen dan is een korte acclimatisatie wenselijk.
- Het is wenselijk niet alle leerlingen dezelfde opdrachten te geven; het kan gauw een wedstrijd worden, of de oppervlakkigheid bevorderen, sommige mensen kunnen overbelast raken (die bijv. geïnterviewd moeten worden) en daardoor geïrriteerd worden.
- Laat de leerlingen indien mogelijk zoveel mogelijk zelf doen.
- Van groot belang is dat een excursie aansluit bij datgene wat er in de lessen gebeurt, dit betreft zowel de inhoud als vorm.

- **Leerlingenactiviteit**

Over het algemeen is de activiteit van de leerlingen tijdens een excursie zeer groot. De volgende vaardigheden worden geleerd/geoefend: observeren, luisteren, interviewen, samenwerken, opdrachten uitvoeren, terug rapporteren (samenvatten, parafraseren).

Bovendien wordt de leerlingen zelfstandigheid en verantwoordelijkheid geleerd.

- **Sterke kanten**

- Een excursie is vaak erg stimulerend en motiverend voor verdere studie.
- Middels een excursie worden praktijk (realiteit) en theorie (onderwijs) dichter bij elkaar gebracht.
- Een excursie biedt mogelijkheden om veel vaardigheden te oefenen.
- Alle soorten doelen (m.n. ook affectieve) kunnen gerealiseerd worden.
- Veel instituten en instanties zijn ingesteld op het ontvangen van groepen.
- Excursies zijn met name geschikt om informatie/kennis, die middels andere werkvormen is overgedragen respectievelijk zich eigen gemaakt, samen te vatten en te consolideren.

- **Zwakke kanten**

- Excursies zijn vaak nogal kostbaar. Video-opnamen, films en dia's zijn in een aantal gevallen vrijwel net zo effectief, en zijn in ieder geval een stuk goedkoper.
- Excursies kosten meestal erg veel voorbereidingstijd (zowel van de kant van de leerkracht als van de leerlingen).
- Excursies kunnen nogal ingrijpen in de normale gang van zaken op een school (roosters, begeleiding, overnemen van uren).
- Excursies kunnen gemakkelijk het karakter van een gezellig uitje krijgen waardoor het leereffect minimaal wordt.

Uit: Het didactische werkvormen boek
Variatie en differentiatie in de praktijk
 Piet Hoogeveen / Jos Winkels

3. leerkrachten praten meestal teveel en leerlingen te weinig. Het is merkwaardig dat bijv. het onderwijs meestal gericht is op schriftelijk werk, terwijl de communicatie buiten en na schooltijd vooral bestaat uit luisteren en praten.
4. leerkrachten zijn zich meestal onvoldoende bewust van het effect en de betekenis van hun eigen taalgebruik, in relatie tot het taalgebruik dat ze van hun leerlingen verwachten. Leerlingen zouden meer ruimte moeten krijgen om in kleine groepen (informeel) te praten over bepaalde onderwerpen of problemen.

Nu volgen een aantal richtlijnen en/of aandachtspunten die van belang zijn voor een goed verloop van een discussie:

1. De deelnemers (leerlingen) aan de discussie moeten in principe bereid zijn om hun eigen inzicht of oordeel ter discussie te stellen, d.w.z. bereid zijn dit te vervangen door een ander.
N.B. dit geldt uiteraard niet voor die discussievormen, waarbij de deelnemers elkaar proberen te overtuigen van hun gelijk (bijv. in een kort geding.)
2. Alle leerlingen moeten in principe bereid zijn mee te doen aan de discussie. Een luisterhouding alleen is niet voldoende. Maar aan de andere kant is het ook zo, dat men de leerlingen niet kan dwingen om iets te zeggen.
3. Het doel van de discussie moet voor iedereen duidelijk zijn.
4. Van belang is dat de leerlingen elkaar laten uitspreken en goed luisteren naar wat de ander naar voren brengt. Om te voorkomen dat leerlingen slecht luisteren- omdat ze selectief luisteren, omdat ze niet geïnteresseerd zijn, omdat ze al bezig zijn om in gedachten een antwoord te formuleren, e.d. - is het soms aan te bevelen om eens een discussievorm te kiezen waarbij, voordat gereageerd wordt, een samenvatting moet worden gegeven van wat de vorige spreker heeft gezegd.
5. Het is niet de bedoeling dat anderen negatief worden aangevallen op hun mening of inzicht in de zin van je kletst maar wat, dat is onnozel e.d.
6. Iedereen behoort zich te houden aan de aanwijzingen van de gespreksleider.
7. Elke leerling heeft in principe het recht om iets te vragen wanneer hem iets niet duidelijk is.

Uit: Het didactische werkvormen boek
Variatie en differentiatie in de praktijk
Piet Hoogeveen / Jos Winkels

Naar de Antillen en Venezuela

H. van Kol

Brieven van de gezaghebber aan
de gouverneur

Nationaal Historisch Archief

Geboortebewijs Pedro Rebeca

Nationaal Historisch Archief

Relaas Fundashon Respeta Mi

Helen Guda

Relaas Stichting Reclashing en
Kinderbescherming

Seraida Leonard